U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Jiřího Pally a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **T. P.**, zast. JUDr. Petrem Kočím, Ph.D., advokátem, se sídlem Opletalova 1535/4, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 426/16, Praha 2, o vyloučení soudců třetího senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Petra Průchy, JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha z projednávání a rozhodnutí věcí vedených u tohoto soudu pod sp. zn. 3 As 10/2009 a sp. zn. 3 As 3/2010,

takto:

Soudci třetího senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Petr Průcha, JUDr. Jaroslav Vlašín a JUDr. Milan Kamlach **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodnutí ve věcech vedených u tohoto soudu pod sp. zn. 3 As 10/2009 a sp. zn. 3 As 3/2010.

Odůvodnění:

Žalovaný rozhodnutím ze dne 4. 9. 2007, č. j. OSV 261/2007-ODV, zamítl odvolání a potvrdil rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8. 8. 2007, č. j. Spr Si 1/2007, kterým došlo k odmítnutí žádosti žalobce o poskytnutí informace spočívající v zaslání seznamu soudců Vrchního soudu v Olomouci, kteří byli ke dni 17. 11. 1989 členy nebo kandidáty Komunistické strany Československa (dále jen „KSČ“).

Žalobu proti tomuto rozhodnutí žalovaného zamítl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 3. 2009, č. j. 6 Ca 236/2007 - 52. V odůvodnění tohoto rozsudku soud uvedl, že stěžovatelem vyžadovaná informace představuje žádost o sdělení citlivých údajů ve smyslu § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“), jejichž poskytování brání § 8a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Navíc stěžovatel podle soudu požadoval poskytnutí informací, které povinnému subjektu nepřísluší shromažďovat.

Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podal stěžovatel kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 6. 1. 2010, č. j. 3 As 10/2009 - 77. V něm se Nejvyšší správní soud ztotožnil se závěry i argumentací rozhodnutí Městského soudu v Praze. Vycházel přitom z ústavně zaručeného práva na soukromí fyzické osoby,

které v daném kontextu a ve spojení s posuzovanou věcí míří na ochranu údajů o této osobě. Ta je v zákonné rovině upravena zejména zákonem o ochraně osobních údajů, podle jehož § 4 jsou rozlišovány běžné osobní údaje a dále citlivé osobní údaje, k nímž patří i údaje o politických postojích. Citlivé osobní údaje je přitom možné zpracovávat jen tehdy, pokud k tomu dal subjekt údajů souhlas. To, že se požadovaná informace týká či má týkat osob veřejně činných, nic nemění na tom, že se ve své podstatě vztahuje k soukromí fyzických osob. Ani ze zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu vůči němu, nelze dovodit, že by v případě členství či kandidátství v KSČ do 17. 11. 1989 bylo bez dalšího právo na nedotknutelnost soukromí omezeno. Údaje o politické příslušnosti jednotlivých soudců dále nepatří mezi předpoklady pro funkci soudce uvedené v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, a proto jejich shromažďování není předmětem činnosti příslušných soudů ani Ministerstva spravedlnosti. Otázku, kdo není oprávněn zastávat určitou funkci v souvislosti se svou činností za minulého režimu, řeší zákon č. 451/1991 Sb., který zakotvuje princip, podle něhož prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Konečně podle závěru Nejvyššího správního soudu jen tam, kde se jedná o namítané konkrétní případy se jmenovitými projevy, popřípadě o prolnutí politických postojů do profesní činnosti veřejně činných osob, by předmětný údaj přestával být součástí soukromí fyzické osoby a stával se součástí sféry veřejné.

Uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu však byl k ústavní stížnosti žalobce zrušen nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10. V tomto velmi obsáhlém nálezu Ústavní soud v rámci ústavněprávního posouzení věci dospěl k závěru o vzniku kolize ústavně zaručených práv a svobod, při níž základní právo žalobce na informace a obecný zájem podporovat tuto svobodu tam, kde jde o otázky veřejného zájmu, převážilo nad zájmem subjektů údajů (soudců) na ochraně jejich tvrzeného soukromí. Dále Ústavní soud dovodil ústavně konformní možnost interpretace rozhodného podústavního práva. Podle jeho závěrů totiž údaj o členství soudce v KSČ ke dni 17. 11. 1989 není údajem o politických postojích subjektů údajů a tudíž ani citlivým údajem podle § 4 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů, jehož by nebylo možné bez souhlasu subjektů údajů zpracovávat a poskytovat. Ústavní soud se neztotožnil ani s názorem Nejvyššího správního soudu, podle něhož byl v dané věci požadován údaj, který povinnému subjektu nepřísluší shromažďovat ani poskytovat. Z toho, že orgán veřejné moci s požadovanou informací momentálně (snad) fakticky nedisponuje, totiž neplyne, že tento stav je do budoucna neměnný. Předmětný údaj povinný subjekt může získat od dotyčných jedinců jako svých zaměstnanců za účelem dosažení nezbytného ústavně souladného stavu, přičemž takový postup odpovídá znění § 9 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů, které umožňuje zpracovávat citlivé údaje se souhlasem subjektu údajů. V tomto směru je navíc namístě hledat i jiné cesty. Opačný názor by vedl k popření uvedené ústavněprávní argumentace a k nemožnosti žalobce domáhat se svého základního práva na informace. Interpretace a aplikace práva, která je obsažena v rozsudku Nejvyššího správního soudu, tedy podle závěrů Ústavního soudu znamená porušení základního práva stěžovatele na informace podle čl. 17 Listiny základních práv a svobod a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v důsledku toho i jeho základní svobody myšlení podle čl. 15 odst. 1 věty první Listiny a čl. 9 odst. 1 Úmluvy.

Po doručení tohoto nálezu Nejvyššímu správnímu soudu všichni soudci jeho třetího senátu podle § 8 odst. 3 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) oznámili skutečnosti zakládající důvod jejich podjatosti ve věci vedené pod sp. zn. 3 As 10/2009.

Předseda třetího senátu JUDr. Petr Průcha uvedl, že Ústavní soud ve zrušujícím nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, vyslovil řadu zásadních názorů, pod jejichž zorným úhlem má být posuzována podjatost soudců s členstvím v KSČ k datu 17. 11. 1989. Jakožto osoba, která k tomuto dni byla členem KSČ, dospěl po podrobném prostudování předmětného nálezu k závěru, že ve smyslu tam uváděných skutečností naplňuje pochybnosti o nepodjatosti v dané věci, přestože je její výsledek předurčen závazným právním názorem Ústavního soudu. V době, kdy třetí senát v projednávané věci rozhodoval poprvé, takto kategorické názory v judikatuře Ústavního soudu nebyly obsaženy a on osobně měl za to, že při dodržení obvyklých požadavků na soudní rozhodování, tj. nestrannosti, objektivnosti a apolitičnosti, jeho dřívější členství v KSČ důvod podjatosti nezakládá. Pod zorným úhlem uvedeného nálezu Ústavního soudu se mu však nyní celá věc jeví jinak.

Soudce třetího senátu JUDr. Jaroslav Vlašín uvedl, že Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, vyslovil řadu zásadních tezí, jež vrhají nové světlo na podmínky posuzování podjatosti soudce. V tomto nálezu totiž Ústavní soud považuje vazbu mezi členstvím soudce v KSČ před 17. 11. 1989 a jeho rozhodováním o poskytnutí informací o takovém členství jiných soudců za natolik těsnou, že je jím založen jeho zájem na konkrétním výsledku řízení a tedy je dán i důvod pro jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí z důvodu poměru k věci. Ústavní soud navíc tuto vazbu shledává nejen přímo u členů KSČ, ale i u těch, kteří se na politice KSČ před listopadem 1989 výrazněji podíleli. Za správný totiž Ústavní soud shledal postup Městského soudu v Praze, kde došlo k vyloučení dvou soudců z projednávání a rozhodnutí věci, a to soudce „podezřelého“ z členství v KSČ a soudkyně, která také jednoznačně nesdělila, zda byla členkou KSČ, avšak z titulu své předchozí funkce prokurátorky se cítila s realizací politiky KSČ natolik spjata, že příslušný funkcionář soudu rovněž shledal důvod pro její vyloučení. Právní názor vyslovený Ústavním soudem, který je podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky závazný pro všechny orgány a osoby, je přitom pro daný případ v otázce vyloučení soudce formulován zcela jednoznačně, text opřený o příslušné kautely nepřipouští žádné výkladové alternativy a rovněž je zřejmý jeho tenor. Jeho angažovanost v minulém režimu je přitom natolik vysoká, že podle kritérií uvedených v citovaném nálezu Ústavního soudu více než dostatečnou měrou naplňuje důvody pro pochyby o jeho nepodjatosti v dané věci. Před 17. 11. 1989 sice nebyl členem KSČ, nicméně v průběhu let 1988 a 1989 byl přibližně po dobu jednoho roku kandidátem na členství v této straně. K témuž dni byl navíc členem Socialistického svazu mládeže (SSM), Revolučního odborového hnutí (ROH) a Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP). Na pracovišti dokonce v té době vykonával funkci sportovního referenta ZV ROH a byl rovněž členem komise pro kontrolu individuálních prostředků protichemické ochrany jednotlivce (IPCHOJ). Má-li být tedy dodržen závazný právní názor obsažený v nálezu Ústavního soudu a splněn požadavek na zachování důvěry v právo, je nutné, aby byl z projednávání a rozhodnutí v této věci vyloučen. Rozhodnutí ve věci přitom podle jeho názoru nemůže být vydáno vyloučeným soudcem ani v případě, že výsledek tohoto řízení je předurčen závazným právním názorem

o meritu věci, který je obsažen v citovaném nálezu Ústavního soudu, neboť se jedná o otázku podmínek řízení.

Soudce třetího senátu JUDr. Milan Kamlach uvedl, že Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, vyslovil nové právní názory na podmínky posuzování podjatosti soudce a těsnou vazbu mezi rozhodováním o poskytnutí informací o takovém členství v KSČ před listopadem 1989 shledal nejen přímo u členů této strany, ale i u těch, kteří se na její politice výrazně podíleli. Ústavní soud totiž považoval za správný postup Městského soudu v Praze, kterým došlo k vyloučení dvou soudců z projednávání a rozhodnutí věci, a to mj. i soudkyně, která přímo nesdělila, zda byla členkou KSČ, avšak pro svou předchozí funkci prokurátorky se cítila natolik spjata s realizací politiky KSČ, že příslušný soudní funkcionář shledal důvod pro její vyloučení. On sám nebyl členem ani kandidátem KSČ, avšak od 1. 1. 1978 pracoval na Ministerstvu spravedlnosti ČSR ve funkci vedoucího odborného referenta specialisty a od 15. 6. 1981 ve funkci vedoucího oddělení, v níž setrval až do konce inkriminovaného období. Jako jeden z vedoucích pracovníků Ministerstva spravedlnosti se tak podílel na realizaci právní politiky KSČ, a proto analogie s postavením a funkcí prokurátora je ještě silnější. Navíc byl členem tzv. společenských organizací (ROH, SČSP). Z hlediska právních názorů uvedených v citovaném nálezu Ústavního soudu musí tedy konstatovat, že jeho pracovní angažovanost v rámci tzv. totalitního režimu byla natolik vysoká, že zcela splňuje důvody pro pochyby o jeho nepodjatosti v dané věci. Vzhledem k závaznému právnímu názoru Ústavního soudu je proto nezbytné, aby byl z projednávání a rozhodnutí této věci vyloučen.

Všichni soudci třetího senátu učinili oznámení o skutečnosti zakládající důvod jejich podjatosti také ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 3 As 3/2010, v níž dosud nebylo rozhodnuto. V této věci se řeší obdobná právní otázka, zda Ministerstvo spravedlnosti jakožto povinný orgán je oprávněno vyhovět žádosti žalobce o poskytnutí informace o členství všech soudců působících u obecných soudů České republiky, kteří byli v minulosti členy KSČ. Také v tomto případě dospěli ministr spravedlnosti v rozhodnutí o rozkladu ze dne 14. 6. 2007, č. j. 1/07-Rk a Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 8. 10. 2009, č. j. 10 Ca 247/2007 - 132, k závěru, že poskytování informací o politické příslušnosti je citlivým údajem podle § 4 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů bez ohledu na dobu, jíž se požadovaná informace týká, že tyto údaje je možné získávat a poskytovat pouze s výslovným souhlasem subjektu údajů a že jejich shromažďování nespadá do působnosti Ministerstva spravedlnosti.

Žalobce ve svém vyjádření ze dne 21. 12. 2010 uvedl mimo jiné, že podle jeho názoru nejsou soudci třetího senátu Nejvyššího správního soudu vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věcí vedených u tohoto soudu pod sp. zn. 3 As 10/2009 a 3 As 3/2010. Vycházel z bodu 27 nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I ÚS 517/10, v němž Ústavní soud uvedl, že rozhodoval-li by v podobné situaci soudce, jehož samotného se věc z důvodu osobní stranické minulosti dotýká, byla by taková okolnost způsobilá vyvolat obavy o jeho nepodjatosti. Z toho podle žalobce vyplývá, že soudci třetího senátu JUDr. Petr Průcha a JUDr. Jaroslav Vlašín byli vyloučeni z předchozího rozhodování v uvedených věcech. Jak je však zřejmé z jeho internetových stránek, tato obava nyní pominula, neboť shora zmíněná skutečnost o minulosti obou soudců se stala veřejně známou a nemůže vyvolat obavy, že rozhodnutí svými důsledky zasáhne soudce

samotné. Jejich účast na rozhodování o obou kasačních stížnostech tak přestala protiřečit právní zásadě *nemo iudex in causa sua*, a vyloučení těchto soudců by naopak porušovalo ústavní právo účastníků řízení na zákonného soudce.

Soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech (§ 8 odst. 1 s. ř. s.).

Všichni soudci třetího senátu Nejvyššího správního soudu se považovali za vyloučené z projednávání a rozhodnutí věcí vedených pod sp. zn. 3 As 10/2009 a sp. zn. 3 As 3/2010 z důvodu jejich poměru k těmto věcem, který dovodili z příslušných částí odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10 a z jeho celkového vyznění.

Otázkou posuzování podjatosti soudců, kteří byli členy KSČ ke dni 17. 11. 1989, se zabývala část III. 1. b) citovaného nálezu. V ní se Ústavní soud zmínil o tom, že *„členství soudce v KSČ ke dni 17. 11. 1989 může kupříkladu vydávat v jisté nebezpečí image soudcovy nestrannosti a nezávislosti, a to případ od případu (tj. jestliže meritorní rozhodnutí může např. s členstvím v KSČ skutečně či jen opticky souviset.“* Dále se v této části nálezu Ústavního soudu uvádí, že *„neexistence nezávislosti či nestrannosti soudce může být dovozována jak v obecné (typové) rovině, tak v rovině konkrétní (vztah konkrétního soudce ke konkrétní věci či osobě). Při posuzování nestrannosti a nezávislosti nelze odhlédnout ani od jevové stránky věci; za validní kritérium je považováno i tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, neboť i tento aspekt je důležitý k zaručení důvěry v soudní rozhodování. I toto kritérium reflektuje sociální povahu soudního rozhodování, z níž vyplývá, že i když třeba ve skutečnosti neexistuje (jak v subjektivní, tak v objektivní poloze) reálný důvod k pochybnostem o nestrannosti a nezávislosti soudce, nelze přehlížet případnou existenci kolektivního přesvědčení, že takový důvod dán je (k tomu nález sp. zn. Pl. ÚS 11/04, jenž cituje i "rozhodnutí ESLP ze dne 23. 6. 1981, Le Compte, Van Leuven a de Meyere proti Belgii, č. 6878/75"). I ve vztahu k justici totiž platí obecný sociologický poznatek, tzv. Thomasův teorém (srov. např. in Kolektiv, Velký sociologický slovník, I., Praha, Karolinum, 1996, str. 171), dle něhož platí, že je-li určitá situace - zde neexistence nezávislosti či nestrannosti - lidmi definována jako reálná, pak je reálná i ve svých důsledcích; chybí obecná důvěra, že rozhodnutí je spravedlivým rozhodnutím nezávislého a nestranného tribunálu. Přitom důvěra v právo patří mezi základní mimoprávní atributy právního státu (srov. mezi jinými např. nález sp. zn. IV. ÚS 525/02, dostupný na http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx). Lze si v konkrétnostech představit mnoho případů, ve kterých by informace o soudcově členství v KSČ mohla vyvolat (na první pohled) objektivní obavu z podjatosti soudce. Kupříkladu, pokud by soudce - člen KSČ ke dni 17. 11. 1989 rozhodoval o povinnosti státního orgánu zveřejnit údaje o členství jiného soudce v KSČ, mohly by být naplněny důvody (samotným NSS citovaného) usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 2336/08, že případný závěr o podjatosti soudců musí být opřen "o existenci jejich vlastního konkrétně definovatelného zájmu na výsledku řízení." Rozhodující soudce by si totiž jistě byl s to představit, že jestliže by rozhodl o poskytnutí předmětných údajů, mohl by být i on sám takto prezentován veřejnosti. Mohlo by se tak jednat o rozhodnutí sui generis ve vlastní věci v*

budoucnu. (porušení esenciálního principu nemo iudex in causa sua). Ostatně právě v případě předchozího rozhodování městského soudu o správní žalobě stěžovatele (které vyústilo ve vydání rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2008, č. j. 10 Ca 247/2007-49) se prohlásili za podjaté dva soudci senátu v reakci na námitku stěžovatele, že by se měli vyloučit ti, kteří byli členové KSČ. Předsedkyně senátu oznámila předsedovi soudu, že je objektivně dán zákonný důvod pro její vyloučení z projednávání a rozhodování dané věci, neboť uvedená právní věc se týká práva na informaci o členství stávajících soudců v KSČ před rokem 1989. Již samotná skutečnost, že vykonávala funkci prokurátorky, by mohla vyvolat pochybnost o nestranném rozhodování ve věci pro obecně deklarovanou provázanost prokuratury s KSČ, případně i pro poměr k osobám, jichž by se stěžovatelem požadovaná informace mohla dotýkat. Předseda městského soudu považoval důvody, pro které se oba soudci cítili podjatí, za dostatečné, a proto určil senát tak, aby věc projednávali a rozhodli soudci, u nichž by s ohledem na jejich věk nepřicházela v úvahu pochybnost o jejich podjatosti. NSS však ve svém rozsudku ze dne 8. 7. 2009, sp. zn. 4 As 2/2009, shledal, že tento postup nebyl v souladu s § 8 odst. 3 s. ř. s., protože jmenovaní soudci nebyli určeni podle rozvrhu práce; proto NSS rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2008, č. j. 10 Ca 247/2007-49, zrušil.“.

Při bližším rozboru citované pasáže odůvodnění nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, je zřejmé, že v ní Ústavní soud nevyslovil žádný jednoznačný právní názor, podle něhož by byl za všech okolností dán důvod podjatosti soudce, který byl členem KSČ ke dni 17. 11. 1989, rozhodujícího ve věci, jež má určitou souvislost s existencí bývalého komunistického režimu. Naopak Ústavní soud se v této souvislosti zmínil pouze o tom, že by v takovém případě mohla být zpochybněna soudcova nestrannost a nezávislost, aniž kategoricky tvrdil, že je v něm soudce automaticky bez dalšího z rozhodování vyloučen. Kromě toho uvedený nález Ústavního soudu nikterak nezpochybnil předchozí rozhodnutí tohoto soudu, která se týkala posuzování podjatosti soudců, kteří byli členy KSČ. I nadále je tedy nutné vycházet z usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 682/09, (http://nalus.usoud.cz), v němž byl učiněn následující závěr: „*Otázku, kdo není oprávněn zastávat určitou funkci v souvislosti se svou činností za minulého režimu, řeší zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů. Uvedený zákon zakotvuje princip, podle nějž prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem. Podle názoru Ústavního soudu nelze z bývalého členství určité osoby v KSČ bez dalšího dovozovat, že by nemohla nezaujatě posoudit restituční případy, byť jde o případy, které mají - stěžovatelovými slovy - "původ v zločinech komunismu"*. Na základě stejné argumentace Ústavní soud v dalším usnesení ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 2336/08, dovodil, že ani případné někdejší členství soudkyň příslušného senátu odvolacího soudu v předlistopadové KSČ nepředstavuje bez dalšího překážku jejich účasti na rozhodování o žalobě na ochranu osobnosti, týkající se tvrzených aktivit žalobkyně v rámci justice před rokem 1989.

Stejný závěr toliko o potenciálním naplnění důvodu podjatosti byl vysloven v nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, rovněž ve vztahu k soudci, který byl členem KSČ ke dni 17. 11. 1989, a který má rozhodovat o poskytování

informací o takovém členství jiného soudce. Ani v tomto případě totiž citovaný nález Ústavního soudu nepovažoval soudce za vyloučeného za všech okolností, nýbrž s odkazem na usnesení ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 2336/08, případný závěr o podjatosti opřel o existenci vlastního konkrétně definovaného zájmu na výsledku řízení. Ten by podle Ústavního soudu spočíval v představě soudce, že v případě rozhodnutí o povinnosti státního orgánu poskytnout údaj o členství v KSČ by i on sám mohl být takto prezentován veřejnosti.

Ústavní soud ani v dalších částech odůvodnění nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, neuvedl žádné další důvody, pro které by měl být soudce, který byl členem KSČ k datu 17. 11. 1989, podjatý. Rovněž v uvedeném judikátu nevymezil žádný okruh věcí projednávaných obecnými soudy, v nichž by tito soudci byli vyloučeni z rozhodovacího procesu. Za dosavadního stavu judikatury Ústavního soudu tedy platí, že soudce, který byl ke dni 17. 11. 1989 členem KSČ, je vyloučen z projednávání a rozhodnutí jen takové věci související s předchozím komunistickým režimem, v níž by se mohlo jednat o rozhodnutí ve vlastní věci v budoucnu a v níž by tak mohlo dojít k porušení zásady *nemo iudex in causa sua.*

Z projednávání a rozhodnutí věci týkající se posuzování povinnosti státního orgánu poskytovat informace o členství jiných soudců v KSČ k datu 17. 11. 1989, však nemůže být podle § 8 odst. 1 věty první s. ř. s. vyloučen pro poměr k věci soudce, u něhož již vešlo ve známost, že v minulosti byl či nebyl členem (kandidátem) KSČ. V takovém případě totiž nehrozí obava, že by rozhodující soudce učinil závěr o nesplnění podmínek pro zveřejnění údaje o takovém členství jiného soudce kvůli obavě o publikaci stejné informace ve vztahu ke své osobě.

K této situaci došlo i v nyní projednávaných věcech, neboť všichni soudci třetího senátu Nejvyššího správního soudu v oznámení o skutečnostech zakládajících důvod jejich podjatosti sdělili, zda v minulosti byli členy, kandidáty či nečleny KSČ. Kromě toho se tyto údaje či jejich část staly obecně známými jejich publikací na několika webových stránkách, mezi nimi i žalobce (http//www.pecina.cz/soudci) a žalovaného (http://portal.justice.cz). V případě soudců třetího senátu tedy nehrozí, že by při rozhodování o poskytování údajů o členství jiných soudců v KSČ zároveň řešili i svou vlastní budoucí kauzu. K stejnému názoru ostatně dospěl samotný žalobce, který ve sdělení ze dne 21. 12. 2010 uvedl, že členství (kandidatura) v KSČ u dvou soudců třetího senátu se stalo veřejně známou skutečností, a proto jejich účast na rozhodování o obou kasačních stížnostech přestala protiřečit zásadě *nemo iudex in causa sua* a naopak jejich vyloučení by porušilo ústavní právo účastníků řízení na zákonného soudce. Soudci třetího senátu pak neuvedli žádnou jinou skutečnost, která by nasvědčovala existenci jejich vlastního konkrétně definovaného zájmu na výsledku řízení, takže u nich nemůže být shledán žádný důvod podjatosti pro jejich poměr k projednávaným věcem.

Na tomto závěru nemůže nic změnit ani to, že Ústavní soud v nálezu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, shledal správným postup dvou soudců Městského soudu v Praze, kteří oznámili předsedovi tohoto soudu důvod pro své vyloučení z projednávání a rozhodnutí jedné z nyní projednávaných věcí týkající se poskytování údajů o členství všech soudců obecných soudů v KSČ. V této věci soudci Městského soudu v Praze Mgr. Jana

Brothánková a JUDr. Jan Ryba navrhli své vyloučení, aniž upřesnili, zda v minulosti byli členy či kandidáty KSČ. U těchto soudců by tedy v intencích nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, hrozila obava, že by rozhodovali o své vlastní věci, a proto předseda Městského soudu v Praze postupoval správně, když u nich shledal důvod podjatosti. Taková obava však u soudců třetího senátu Nejvyššího správního soudu není dána, jak již bylo zmíněno, takže ve vztahu k nim postup realizovaný u Městského soudu v Praze nepřichází v úvahu.

Již vůbec pak nelze z uvedené pasáže odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, dovozovat, že by toto rozhodnutí považovalo za podjaté také soudce, kteří ke dni 17. 11. 1989 sice nebyli členy KSČ, avšak vykonávali právnickou profesi v řídících funkcích státních orgánů nebo byli členy tzv. společenských organizací. Ústavní soud totiž v tomto směru jen citoval vyjádření soudkyně Městského soudu v Praze Mgr. Jany Brothánkové, že funkce prokurátorky, kterou v minulém režimu zastávala, může vyvolat pochybnost o nestranném rozhodování ve věci poskytování údajů o členství soudců v KSČ pro obecně deklarovanou provázanost této strany s prokuraturou. Uvedený nález však neobsahuje žádnou zmínku, z níž by bylo možné dovodit, že se s uvedeným tvrzením soudkyně Městského soudu v Praze ztotožňuje a že výkon funkce prokurátora v minulém režimu považuje za skutečnost zakládající důvod pro její vyloučení z rozhodování o poskytování údajů o členství jiných soudců obecných soudců v KSČ. Naopak z příslušné části nálezu Ústavního soudu je zřejmé, že se v ní řešila pouze otázka možné podjatosti soudců s členstvím v KSČ ke dni 17. 11. 1989. Ostatně podjatost jiných osob v ní být ani posuzována nemohla, neboť nález řešil problematiku přípustnosti poskytování informace o členství soudců v KSČ, a nikoliv informace o pracovním zařazení soudců před listopadem 1989 či o jejich členství v tzv. společenských organizacích.

Judikatura Nejvyššího správního soudu k § 8 s. ř. s. vychází z toho, že podjatost soudce zasahuje do principu nezávislosti soudce, neboť nestrannost soudce tento princip předpokládá. Samotný pojem soudce totiž s sebou nese atribut nezaujatosti a nestrannosti a bez toho, že by se nepředpokládal, nebylo by důvodu ani pro konstituování soudní moci jako jednoho z pilířů demokratické společnosti. Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (článek 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (například usnesení ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 – 16, dostupné na www.nssoud.cz). Jestliže soudci třetího senátu neuvedli skutečnosti, které by nasvědčovaly existenci jejich vlastního konkrétního zájmu na výsledku řízení, a odpadl-li důvod, pro který by bylo možno dovozovat, že by se při projednávání a rozhodnutí výše uvedených věcí stali soudci ve své vlastní věci, nemůže samotné „vyznění“ nálezu Ústavní soudu založit důvod podjatosti. To se ostatně výslovně uvádí v odstavci 39 citovaného nálezu, takže i přes tón uvedeného rozhodnutí Ústavního soudu je nutné vycházet z toho, že podle současné judikatury Ústavního soudu je z projednávání a rozhodnutí věci související

s minulým režimem vyloučen jen takový soudce, který byl členem KSČ k datu 17. 11. 1989, u něhož by mohlo dojít k porušení zásady *nemo iudex in causa sua.*

Nejvyšší správní soud podotýká, že v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 23. 6. 1981, Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii, č. 6878/75, na něž Ústavní soud v nálezu v souvislosti s tzv. zdáním se nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby poukazoval, řešil ESLP otázku, zda odvolací rada Lékařské komory Západních Flander a Kasační soud splňovaly podmínky čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. V rozhodnutí je mimo jiné uvedeno: „*nestrannost Kasačního soudu také nemůže být předmětem diskuze. Pokud jde o odvolací radu, Soud je toho názoru, že systém volby členů – lékařů provinční radou nemůže stačit pro podložení obvinění ze zaujatosti a že osobní nestrannost každého z jejích členů musí být předpokládána, pokud není prokázán opak; avšak žádný ze stěžovatelů neužil svého práva je odmítnout.*“ (viz Berger, V. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva. 1. vydání. Praha. IFEC s. r. o. s. 186).

V nálezu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 11/04, posuzoval Ústavní soud, zda Kolegium na úseku ochrany utajovaných skutečností při Nejvyšším státním zastupitelství je nestranný a nezávislý tribunál *sui generis*. V rámci posuzování nastoleného problému uvedl mimo jiné: „*Nestrannost a nezávislost v objektivní poloze se na obecné úrovni posuzují z hlediska vztahu k ostatním mocenským složkám (princip dělby moci), z hlediska schopnosti aktérů (s potenciálním zájmem na určitém výsledku či průběhu sporu) ovlivnit vznik, trvání a zánik funkce člena soudního orgánu (tribunálu). Soudci a členové orgánů soudního typu proto musí mít dostatečně nezávislý status, který vylučuje přímé či zprostředkované působení na rozhodovací činnost. Existence ochrany proti vnějším tlakům je posuzována např. jak z hlediska existence potenciální možnosti ovlivnit kariéru soudce, tak možností přivodit zánik jeho funkce. Ke statusu nezávislosti nesporně patří i garance finanční nezávislosti. Jen tehdy dostává formální příkaz neřídit se cizími pokyny materiální obsah a jen tak je zajištěna neutralita a distance od stran. ... V případě správního soudnictví, kde jsou nejčastěji rozhodovány spory mezi exekutivními složkami státu a osobami soukromého práva, o což běží i v nyní projednávané věci, vyžadují maximy nezávislosti a nestrannosti existenci účinných a přesvědčivých garancí zpřetrhání potenciálně nežádoucích vazeb k moci výkonné, což je u soudců mj. zaručováno stanovením neslučitelnosti výkonu funkce soudce s výkonem široké škály aktivit, u nichž se typově předpokládá ovlivnění svobodného úsudku, protože výkon těchto činností sleduje zájem, který je neslučitelný se schopností spravedlivě rozhodnout spor, v němž každá ze stran hájí protichůdný zájem. Při posuzování nestrannosti a nezávislosti nelze zcela odhlédnout ani od jevové stránky věci, kdy je za validní kritérium považováno i tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, neboť i tento aspekt je důležitý pro zaručení důvěry v soudní rozhodování. ... Při rozhodnutí, zda určitý orgán může být pokládán za nezávislý na výkonné moci, je nutno přihlédnout ke způsobu jmenování a délce mandátu jeho členů, k existenci záruk proti vnějším tlakům a k tomu, zda orgán budí zdání nezávislosti (viz Le Compte, § 55, či rozhodnutí senátu ze dne 28. 6. 1984 Campbell a Fell proti UK, 7819/77: § 78; nebo i Sudre, op. cit., str. 176). ESLP přirozeně nepovažuje designování soudců rozhodnutím či doporučením orgánů veřejné moci nebo Parlamentu za fakt bez dalšího zpochybňující jejich nezávislost.*“

S přihlédnutím ke shora uvedenému má čtvrtý senát Nejvyššího správního soudu za to, že při posuzování toho, zda jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí

v individuální věci, musí být pochybnost o tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti podložena konkrétními podklady a tvrzeními vyplývajícími z okolností projednávaného případu. Nemají-li účastníci řízení, tedy ani sám žalobce, pochybnosti o nepodjatosti soudců třetího senátu, nelze dovozovat, že by zde byla ohrožena důvěra v nestrannost jejich rozhodování. Nezávislost a nestrannost soudců třetího senátu není tedy pouhým jevem, ale opírá se o dané okolnosti případu. Lze shrnout, že zpochybňování nezávislosti a nestrannosti rozhodování soudců jako jevu, který se u soudní moci předpokládá, musí při posuzování podjatosti jednotlivých soudců vycházet z reálného podkladu vyvěrajícího z okolností projednávané věci.

Jakkoliv se vyhlášením nálezu Ústavního soudu nastolila povinnost posuzovat, zda bývalé členství (kandidatura) soudců v KSČ, není důvodem k pochybnostem o jejich nepodjatosti (a z tohoto názoru také soudci třetího senátu při předložení svých vyjádření vycházeli), tak v intencích úvah Ústavního soudu má čtvrtý senát za to, že v této konkrétní věci důvody k jejich vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci dány nejsou. Proto čtvrtý senát podle § 8 odst. 3 věty třetí s. ř. s. rozhodl, že soudci třetího senátu JUDr. Petr Průcha, JUDr. Jaroslav Vlašín a JUDr. Milan Kamlach nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí ve věcech vedených pod sp. zn. 3 As 10/2009 a sp. zn. 3 As 3/2010.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. ledna 2011

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu